

Ляшенко Ірина Володимирівна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри гуманітарних дисциплін
Сумської філії Харківського національного
університету внутрішніх справ

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ПРАВА ЧЕРЕЗ МІЖНАРОДНІ СТАЖУВАННЯ

Стаття розкриває шляхи формування успішного майбутнього фахівця з права через практику міжнародних стажувань. Приділено увагу розгляду мотиваційної складової професійного зростання, компонентам професійної підготовки та міжнародної мобільності як вагомого мотиваційного чинника професійного зростання.

Ключові слова: професійне зростання, міжнародні стажування, професійна підготовка, студенти-юристи.

Актуальність проблеми

Однією із реалій сьогодення є поглиблення міжнародної співпраці, розширення участі навчальних закладів, педагогів і вчителів, учнів, студентів і науковців у проектах міжнародних організацій і співтовариств. Відтак процес підготовки майбутнього фахівця повинен скеровуватись на досягнення високої фахової майстерності, вміння приймати рішення в неординарних ситуаціях, організація взаємодії та розвиток співпраці із закордонними фахівцями в сфері фахової і міжнародної діяльності.

Метою статті є дослідження шляхів формування успішного майбутнього фахівця із самостійністю мислення, який відповідає сучасній європейській кваліфікації.

Основна частина

Дослідженню окремих теоретичних і практичних аспектів питання підготовки майбутніх фахівців присвячені праці Т. Атрощенко, К. Богатирьова, М. Богачевської-Хом'як, Н. Бойцун, І. Гушлевської, Б. Дашиєвої, І. Іванюк, О. Кошопал, С. Крисенко, П. Лузана, В. Манька, Є. Пасова, Л. Пуховської, М. Тоба та ін. Зокрема, стверджується, що за загальними результатами навчання бакалаври повинні мати передові знання, критичне розуміння теорій і принципів, володіти розвинутими вміннями, майстерністю та інноваціями, необхідними для розв'язання складних і непередбачених проблем у спеціалізованій галузі знань. До сфери компетентності фахівців віднесено: управління проектами, несення відповідальності за прийняття рішень, професійний розвиток окремих осіб і груп людей [1, с. 49].

Підготовка сучасного фахівця поєднує різноманітні підходи, які сприяють розкриттю професійного саморозвитку. При проведенні аналізу мотиваційної складової професійного саморозвитку виявлено кілька основних положень:

– Потреба у саморозвитку визначається як ставлення індивіда до самого себе, при якому формується готовність до перетворення власної життєдіяльності на пошук можливостей максимальної професійної самореалізації. Потреба у саморозвитку виникає у той час, коли індивід усвідомлює не тільки власний етап розвитку, а й визначає зону потенційного розширення професійних потреб і можливостей.

– Процес професійного саморозвитку потребує дослідження механізмів його мотиваційного забезпечення, починаючи з етапу навчально-професійної підготовки, коли відбувається вплив особистісних характеристик на соціальний досвід і компетентність індивіда, його індивідуальні характеристики, особливості та детермінанти професійної діяльності.

– Формування стійкої мотивації саморозвитку фахівця забезпечує його орієнтованість на необхідність оволодіння управлінськими компетенціями, постійного самовдосконалення у процесі безперервної професійної освіти, де поняття «компетенція» відображає готовність і здатність

до виконання конкретних видів діяльності. Управлінські компетенції є складовою загальної компетентності людини у сфері соціально-трудої діяльності [2, с. 89].

Професійна підготовка визначається як система організаційних і педагогічних заходів, що забезпечує формування в особистості професійної спрямованості, знань, умінь та навичок. В. Мілерян на основі аналізу сучасних тенденцій розвитку вимог щодо майбутнього фахівця пропонує розглядати чотири основні компоненти моделі професійної підготовки [3].

Перший компонент передбачає формування системи розвинених, гнучких професійних умінь і мислення, що забезпечують успішне розв'язання нестандартних, ускладнених нових професійних завдань. При нинішніх темпах накопичення нових даних перед фахівцем ХХІ століття неминуче постануть принципово нові завдання, розв'язанню яких не можна навчити сьогодні, бо вони ще наукою не визначені. Проте з великою імовірністю можна прогнозувати їх появу, а також значне підвищення рівня їх складності. Якість підготовки фахівця значною мірою визначається тим, наскільки його професійні вміння і мислення готові до вирішення нестандартних, перспективних завдань професійної діяльності, власне, готові до професійної адаптації у принципово нових умовах.

Другий компонент – це здатність самостійно вчитися, набувати професійних знань, навичок, умінь, оволодівати новими технологіями, удосконалювати кваліфікацію. Якщо немає потреби і вміння професійно самовдосконалюватись, настає швидка дискваліфікація і втрата конкурентоспроможності на ринку праці. У цих умовах «навчити студента вчитися» означає не тільки розвинути в ньому готовність і потребу до самовдосконалення, а й озброїти спеціальною системою самоорганізації його пізнавальну діяльність, що передбачає оволодіння сучасними прийомами, методами, засобами опрацювання великих обсягів інформації і тривалого її зберігання, а також прийомами самовдосконалення професійного мислення, умінь і навичок.

Третій компонент базується на вимогах гуманізації та гуманітаризації освіти. Ідея і практика гуманізації суспільства та освіти передбачає визнання особистості – унікальної, неповторної індивідуальності кожної людини, її життя і здоров'я – як пріоритетної домінанти соціальної вартості, як найціннішого скарбу суспільства, збереження і розвиток якого потребує певних умов. Гуманізація професійної освіти передбачає також створення умов для розвитку системи професійно значущих рис особистості, що визначаються вимогами майбутньої професійної діяльності й характером взаємодії з іншими людьми в межах професії. Зважаючи на посилення колективного характеру діяльності майбутнього фахівця, елементом гуманістичного компонента моделі має стати і система психологічних знань, навичок і вмінь щодо ефективного розв'язання проблем співіснування, співпраці, спілкування.

Четвертим компонентом є система професійних знань, навичок, умінь, які відповідають вимогам професійної діяльності, функціям і обов'язкам майбутнього фахівця, що закріплено в його кваліфікаційній характеристиці.

При розробленні моделі діяльності фахівця необхідним є врахування особливостей його профдіяльності, оскільки саме в ній відбувається процес формування особистості. Сутність розвитку особистості в процесі діяльності полягає в якісній зміні останньої, в якій людина постає як суб'єкт.

Спираючись на мотивацію як основний чинник формування високопрофесійного фахівця, слід зазначити, що повинен бути вагомий поштовх для формування саморозвитку у цьому напрямку. Прикладом формування професійного саморозвитку виступають міжнародні фахові стажування, програми обміну, проекти тощо.

Важливим стратегічним завданням у формуванні майбутнього фахівця-юриста є сприяння мобільності суб'єктів навчального процесу. Якість навчального процесу забезпечується виваженою й обґрунтованою уніфікацією, його формуванням із взаємозв'язаних, але внутрішньо завершених змістових модулів, орієнтованих на блоки практичних завдань майбутньої профдіяльності. Самостійним важливим напрямом забезпечення мобільності

суб'єктів навчального процесу є розвиток міжнародних зв'язків, інформаційний обмін з освітянськими системами Європейського Союзу, взаємозбагачення інтелектуальними та методичним надбаннями [4, с. 7].

Але є певні негативні фактори, які запобігають активній міжнародній мобільності. В. Зайцев у своєму дослідженні [5] до факторів, які стоять на заваді ефективному підвищенню мобільності наших студентів і науковців, відносить:

- низький рівень обізнаності міжнародної спільноти з якістю наукових досліджень і досвідом викладання в українських університетах;
- відсутність справжньої міжнародної співпраці;
- відсутність методів стимулювання розвитку міжнародної співпраці;
- відсутність бажання до співпраці [5, с. 51].

Як вже зазначалося вище, лише належний рівень мотивації здатний покращити цю ситуацію. Ми вважаємо, що зі студентського рівня потрібно залучати майбутніх фахівців до фахових стажувань, освітлювати можливі перспективи професійного зростання, розвитку особистості, кар'єрного шляху.

Міжнародні молодіжні обміни, як зазначає Л. Швидка, спрямовані на поліпшення стосунків між народами, вони повинні демонструвати не тільки позитивні моменти, притаманні молодіжному спілкуванню, а й суттєві характеристики функціонування суспільств, негативні моменти та наявні проблеми, внутрішні і зовнішні конфлікти тощо [6, с. 217–218].

Ю. Костюшина у своєму дослідженні про міжнародне співробітництво [7] як фактор розвитку вітчизняної вищої школи зазначає, що воно є можливістю отримання нових знань, підвищення рівня професіоналізму, способом виховання терпимості та зміцнення миру. Основними факторами розвитку вітчизняної вищої школи та міжнародних зв'язків автор називає: демократизацію освітніх систем; інформатизацію вищої школи; підсилення науково-педагогічного потенціалу вищої школи; міжнародні дослідження вищої школи, які сприяють розвитку світового освітнього простору; зв'язок з

освітніми системами країн СНД; розвиток західноєвропейського спрямування міжнародних зв'язків вітчизняної вищої школи [7, с. 25].

Для студентів-юристів одним із потужних важелів створення майбутнього фахівця у сфері права, який мотивує до створення професійності з високим рівнем самостійності та самоконтролю, є Європейська асоціація студентів права — ЄАСП — найбільша у світі організація, яка об'єднує студентів права та молодих правників. Метою ЄАСП є сприяння розвитку юридичної освіти для утвердження взаєморозуміння та соціальної відповідальності студентів-правників і молодих юристів. Досягнення мети здійснюється завдяки діяльності за трьома основними напрямками: семінари та конференції, наукова діяльність і програма міжнародних студентських стажувань, у рамках яких проводяться різноманітні заходи, спрямовані на розвиток професійних якостей майбутніх юристів. Асоціація надає можливості студентам права і молодим юристам вивчати інші культури і правові системи в дусі діалогу та наукової співпраці, спрямовує студентів права і молодих юристів на міжнародну співпрацю та професійну кваліфікованість, заохочує діяти на благо суспільства. ЄАСП надає ідеальну базу для спілкування зі студентами права та юристами з усієї Європи через наукову, академічну сферу та програми студентських стажувань. Фахові міжнародні студентські стажування спрямовані на розвиток правової освіти. Такі програми допомагають майбутнім фахівцям відчувати себе юристом впливової іноземної юридичної компанії та отримати безцінний досвід роботи в галузі юриспруденції іншої країни під керівництвом справжніх фахівців своєї справи, відкрити для себе нові перспективи на майбутнє.

Активний член ЄАСП:

- працює згідно з цілями та цінностями, затвердженими філософією Асоціації;
- озброєний міжнародною мережею контактів і прямими зв'язками з міжнародними установами;

– добре поінформований про самі останні законні зміни у міжнародній правовій сфері;

– бере участь у міжнародних конференціях і правових змаганнях, організованих Асоціацією для того, щоб оновити свої усвідомлення як письмової, так і усної аргументації у правовій сфері. Результатом цього є як сучасні знання і першокласний доступ до сучасних юридичних джерел;

– активно долучається до роботи в місцевому, національному або міжнародному осередку Асоціації.

Таким чином, ЄАСП забезпечує своїх членів можливістю співпрацювати з колегами з 40 країн світу [8, с. 12].

Зазначимо, що кожного року збільшується кількість викладачів і науковців українських вищих юридичних навчальних закладів, які беруть участь у міжнародних конференціях, симпозіумах, семінарах. Деякі українські науковці запрошуються зарубіжними партнерами для читання лекцій.

Висновки

Вищевикладене дозволяє констатувати міжнародні фахові стажування як один із зазначених шляхів формування самосвідомого працівника у сфері права.

До подальших напрямів дослідження слід віднести:

– аналіз професійно-спрямованих стажувань та їх роль у підготовці майбутніх юристів;

– зв'язок між успішністю реалізації міжнародного стажування та формуванням професійних якостей майбутнього фахівця;

– питання дослідження у сфері практичної підготовки майбутніх фахівців права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Голубченко О. Національна рамка кваліфікацій у контексті європейських перетворень освітнього простору / Голубченко О., Морозова Т. // Вища школа. – 2009. – № 3. – С. 44–56.

2. Вієвська М. Мотивація професійного саморозвитку у реалізації стратегій формування управлінських компетенцій / Вієвська М., Красовська Л. // Вища школа. – 2010. – № 3–4. – С. 89–104.

3. Модель фахівця вищої професійної освіти : матеріали Всеукр. наук.-метод. конф. [Сучасний стан вищої освіти в Україні: проблеми та перспективи], (Київ, 24–25 трав. 2000 р) – К.: ВІД "Київський університет", 2000. – 510 с.

4. Пономаренко Г. Харківський національний університет внутрішніх справ: стратегія розвитку / Пономаренко Г. // Вища школа. – 2008. – № 11. – С. 3–9.

5. Зайцев В. Інтеграція України у всесвітню наукову спільноту шляхом підвищення мобільності / Зайцев В. // Вища школа. – 2009. – № 9. – С. 50–58.

6. Швидка Л. І. До питання про актуальність дослідження проблем молодіжних комунікацій / Швидка Л. І. // Світова цивілізація і міжнародні відносини. – 2002. – № 1 (2). – С. 217–219.

7. Костюшина Ю. И. Международное сотрудничество как один из факторов устойчивого развития отечественной высшей школы: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Костюшина Юлия Игоревна. – Рязань, 2003. – 147 с.

8. Husa, Antti. An Active Member of ELSA: „more international, more professional and well-equipped for the professional world”. [Электронный ресурс] / Antti Husa // ELSA Annual Report. – 2008/2009. – С. 12. – Режим доступа : http://www.elsa.org/fileadmin/user_upload/elsa_international/PDF/Annual_Report/Annual_Report_0809.pdf

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ОПИС

13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти (з галузей знань)

Ляшенко І.В.

Формування професійного зростання майбутніх фахівців у сфері права через міжнародні стажування

Кількість бібліографічних посилань – 8

Ляшенко И.В.

Формирование профессионального роста будущих специалистов в сфере права через международные стажировки

Статья раскрывает пути формирования успешного будущего специалиста по праву через практику международных стажировок. Уделено внимание рассмотрению мотивационной составляющей профессионального роста, компонентам профессиональной подготовки и международной мобильности как весомого мотивационного фактора профессионального роста.

Ключевые слова: профессиональный рост, международные стажировки, профессиональная подготовка, студенты-юристы.

Liashenko I.V.

Development of Future Law Specialists Professional Growth Through International Internships

The article reveals the ways of development of a law successful future specialist through the international trainings. The attention is paid to the motivation component of the professional development, training component and international mobility as a significant motivational factor of professional growth.

Keywords: professional development, international internship, professional training, law students